

Veřejné bankovní právo – český právní řád a právo EU

Finanční právo III
přednáška

Bankovní právo

- Část soukromoprávní
 - Např. smlouvy o vedení účtu, úvěrové smlouvy (občanské, resp. obchodní právo)
- Část veřejnoprávní
 - Např. trestná činnost spojená s bankami (např. úvěrové podvody, tr. č. vystavení nepravdivého potvrzení, atd.)
 - Regulace podmínek pro provozování bankovních služeb (finanční právo)
 - Dohled nad bankovním sektorem (finanční právo)
 - Problematika měny (subodvětví finančního práva – měnové právo)

Bankovní systém v ČR

- Obchodní banky
- Centrální banka

- Odlišné funkce, odlišné postavení
- Základní právní úprava:
 - Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
 - Zákon č. 6/1993 Sb., o české národní bance

- **Regulace vychází z práva EU (nařízení, směrnice)**

Obchodní bankovníctví - obecně

- Vývoj od raných bankovních služeb k modernímu bankovnímu systému
- Základní pojmy:
- Depozitní služby
- Úvěrování
- Interní platební systémy, atd.
- „tvorba“ depozitních, účetních peněz

Centrální bankovníctví - obecně

- V různých státech, různý počátek
- Bankéři panovníka dostávají zvláštní oprávnění
- Správce povinných rezerv
- Poskytování vypořádacích služeb
- Dva základní pilíře
 1. Provádění měnové politiky
 2. Dohled nad obchodními bankami

Veřejné bankovní právo – základní oblasti regulace

- 1. Základní požadavky pro provozování bankovních služeb**
2. Obezřetnostní požadavky
3. Pojištění vkladů
4. Úpadek a související financování

Základní požadavky

- Licence od ČNB
- základní kapitál min. 500 mil. Kč
 - musí být tvořen peněžitými vklady
- požadavky na odbornost
- zřízení kontrolního systému
- jednotná licence v EU

Veřejné bankovní právo – základní oblasti regulace

1. Základní požadavky pro provozování bankovních služeb
2. Obezřetnostní požadavky
3. Pojištění vkladů
4. Úpadek a související financování

Obezřetnostní požadavky

1. Požadavky kapitálové přiměřenosti

- „Kvalitní kapitál vůči riziku“

(8%)

Obezřetnostní požadavky

1. Požadavky kapitálové přiměřenosti

- „Kvalitní kapitál vůči riziku“ (8%)

2. Požadavky na páku (leverage)

- „Kvalitní kapitál vůči celkovým expozicím banky“ (3%)

Obezřetnostní požadavky

1. Požadavky kapitálové přiměřenosti
 - „Kvalitní kapitál vůči riziku“ (8%)
2. Požadavky na páku (leverage)
 - „Kvalitní kapitál vůči celkovým expozicím banky“ (3%)
3. Kapitálové rezervy
 - *dodatečný kapitál (bezpečnostní kapitálová rezerva, proticyklická rezerva, atd.)*

Obezřetnostní požadavky

1. Požadavky kapitálové přiměřenosti
 - „Kvalitní kapitál vůči riziku“ (8%)
2. Požadavky na páku (leverage)
 - „Kvalitní kapitál vůči celkovým expozicím banky“ (3%)
3. Kapitálové rezervy
 - *dodatečný kapitál (bezpečnostní kapitálová rezerva, proticyklická rezerva, atd.)*
4. Požadavky na likviditu
 - *likvidní aktiva*
 - *zajištění financování*

Související požadavky

- Doporučení ČNB ve vztahu k:
 - 1. LTV – loan to value;** poměr výše zadlužení klienta související s retailovým úvěrem zajištěným rezidenční nemovitostí
 - 2. DTI – debt to income;** poměr výše celkového zadlužení klienta a výše příjmů
 - 3. DSTI – debt service to income;** poměr průměrných ročních výdajů vyplývajících z výše celkového zadlužení klienta
- Forma úředního sdělení ČNB

Veřejné bankovní právo – základní oblasti regulace

1. Základní požadavky pro provozování bankovních služeb
2. Obezřetnostní požadavky
- 3. Pojištění vkladů**
4. Úpadek a související financování

Pojištění pohledávek z vkladů

- Co je to „pojištění vkladů“?
- Proč existuje tento institut?
- Do jaké výše jsou pojištěny vklady u bank?
- Na koho se pojištění vztahuje?
- Kdo „pojišťuje“?

Pojištění pohledávek z vkladů II

- § 41a – 41s zákona o bankách
- směrnice 2014/49/EU o systémech pojištění vkladů
- Fond pojištění vkladů je vnitřní jednotkou **Garančního systému finančního trhu**
- FPV dříve existoval jako samostatný subjekt

Pojištění pohledávek z vkladů III

- Obecně se vztahuje na běžné, spořicí, resp. termínované účty FO a PO v ČR
- Nevztahuje se na vklady jiných bank
- Náhrada vkladů se poskytuje do 100 % jejich výše.
- Maximální výše náhrady je ekvivalent částky 100 000 EUR na jednoho klienta v jedné bance
- Náhrada se vyplácí v měně státu, v němž se nachází daný účet

Pojištění pohledávek z vkladů IV

Tabulka č. 2 : Vývoj změny limitu pojištění pohledávek z vkladů a spoluúčasti oprávněných osob

Novela zákona o bankách	Účinnost od	Rozsah vyplácené náhrady v poměru k vkladu	Maximální limit v Kč	Maximální limit v eurech
156/1994 Sb.	29. července 1994	80%	100 000	
16/1998 Sb.	6. února 1998	80%	300 000	
165/1998 Sb.	1. září 1998	90%	400 000	
319/2001 Sb.	7. září 2001	90%		25 000
433/2008 Sb.	15. prosince 2008	100%		50 000
156/2010 Sb.	31. prosince 2010	100%		100 000

Pozn: Od září 2001 je limit stanoven v eurech.

Pojištění pohledávek z vkladů V

Tabulka č. 1 | Náhrady vyplacené z Fondu pojištění vkladů do 31. prosince 2014

(v mil. Kč)

Pojištěná instituce	Vyplacená náhrada vkladu	Datum zahájení výplaty náhrad
Česká banka, a. s.*	948,61	11. 12. 1995
AB banka, a. s.	0,03	31. 1. 1996
První slezská banka, a. s.	217,48	15. 5. 1996
Podnikatelská banka, a. s.	1 073,54	17. 6. 1996
Realitbanka, a. s.	23,97	24. 7. 1996
Velkomoravská banka, a. s.	1 006,09	29. 7. 1996
Kreditní banka Plzeň, a. s.	580,30	23. 9. 1996
Pragobanka, a. s.**	414,13	1. 12. 1998
Universal banka, a. s.**	2 299,75	17. 5. 1999
Moravia banka, a. s.**	6 394,69	11. 10. 1999
Union banka, a. s.	12 366,79	17. 5. 2003
Plzeňská banka, a. s.	135,70	7. 6. 2003
Vojenská družstevní záložna	68,34	30. 5. 2011
UNIBON, spořitelni a úvěrní družstvo	1 805,86	23. 7. 2012
Úvěrní družstvo PDW, Praha	15,06	11. 3. 2013
Metropolitní spořitelni družstvo	11 984,07	27. 1. 2014
WPB Capital, spořitelni družstvo	2 536,32	14. 10. 2014
CELKEM	41 870,73	

* výplata dodatečných náhrad byla zahájena 8. 6. 1998

** výplata dodatečných náhrad byla zahájena 4. 1. 2002

Zdroj: GSFT

Veřejné bankovní právo – základní oblasti regulace

1. Základní požadavky pro provozování bankovních služeb
2. Obezřetnostní požadavky
3. Pojištění vkladů
- 4. Úpadek a související financování**

Úpadek bank

- zvláštní režim v rámci insolvenčního zákona
- odebrání licence ČNB

- zák. č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon § 367 – 388
- směrnice 2001/24/ES, o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí

Řešení „krizí“ I

- V rámci Garančního systému je zřízen **fond pro řešení krize (FŘK)**
- Slouží k shromažďování finančních prostředků, které mohou být použity v případě ohrožení stability některé z finančních institucí, tak aby nebylo nutné ukončit její existenci a zahájit výplatu náhrad vkladů jejím klientům.
- Prostředky tohoto fondu neslouží k přímým výplatám náhrad vkladů

Řešení „krizí“ II

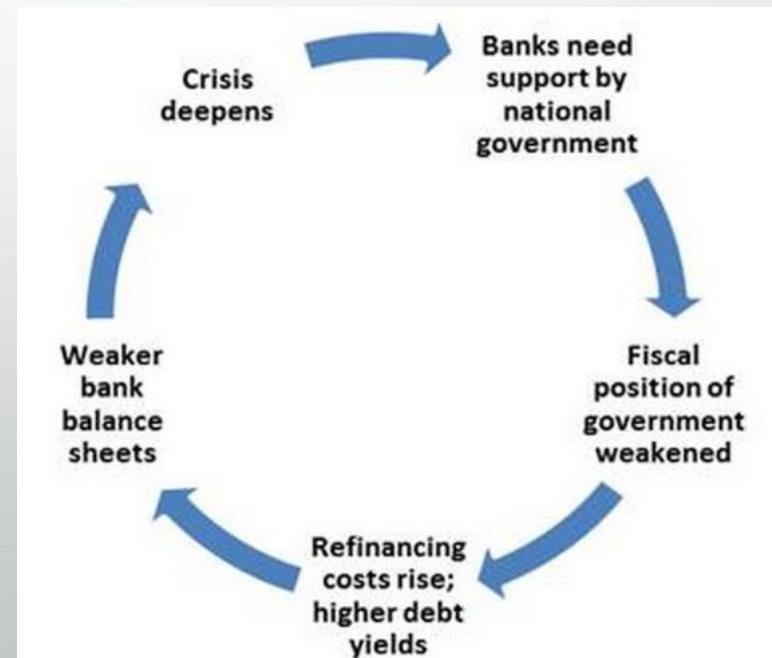
- Výši příspěvků určuje ČNB
- Cílový objem majetku v příspěvkovém fondu má představovat 1 % z celkového objemu krytých pohledávek z vkladů, a to do 31. 12. 2024
- Příspěvek pro rok 2016 stanovila ČNB ve výši 2 959 mil. Kč. Fond má do 31.12. 2024 nashromáždit částku ve výši přibližně 25 miliard Kč

Dohled nad bankami

- Provádí ČNB
- Metody dohledu:
 - Dohlídky na místě
 - Dohled na dálku
- Mikrobezpečnostní dohled
- Makrobezpečnostní dohled

Bankovní unie

- reakce EU na finanční krizi a dluhovou krizi
- eliminace „bludného kruhu“ mezi bankami a veřejnými financemi
- možnost přímé rekapitalizace
- zavedení „bail-in“ mechanismu
- cíl: „posílení finanční stability“

Bankovní unie - pilíře

- směrnice, nařízení
- akty Komise v přenesené pravomoci

- „nultý pilíř“ (obezřetnostní požadavky) (inspirace v Basel III)
- první pilíř (jednotný dohled)
- druhý pilíř (jednotné řešení problémů bank)
- třetí pilíř (mechanismy financování a pojištění vkladů)

- Postupné zavádění, částečná aplikace jen na eurozónu

Evropský měnový fond

- V současné době návrh nařízení o zřízení EMF
- Má mít 2 základní funkce:
 - Společná pojistka jednotného systému řešení krizí
 - přesune Evropský stabilizační mechanismus do právního rámce EU

Otázky?

Děkuji za pozornost

JUDr. Johan Schweigl, Ph.D.

Johan.Schweigl@law.muni.cz